

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Colonelul Hanibal Orațiu Dobjanski - memorialist

Prof. univ. Dr. Mircea POPA

Un personaj interesant, care mi-a atras atenția prin memorialistica sa de război, dar și prin câteva caiete de creații literare, a fost colonelul botoșănean de origine poloneză, Hanibal Orațiu Dobjanski (1891- 1994), ale cărui caiete manuscrise le-am publicat în 2015 la editura Argonaut, sub titlul *Memorialistica de război*. Pe lângă notațiile sale amănunțite despre campaniile militare la care a apreciat, el a lăsat și unele note despre epoca școlărității lui din Botoșanii de altădată, și unele notații despre oamenii lui de seamă. Desigur că printre aceștia s-a numărat și Mihai Eminescu, a cărui memorie vie era păstrată cu evlavie în inimile tuturor locuitorilor orașului. Vom reproduce aici aceste impresii ale autorului despre locurile botoșănene care îi conservau memoria.

Pe urmele lui Mihai Eminescu

Locurile ce evocă amintirea genialului poet ne sunt scumpe, încât le căutăm pretutindeni și ne apropiem totdeauna de dânsle cu un sentiment de pietate și de înălțare sufletească.

Întâmplarea m-a pus în situația de a fi cunoscut, în Botoșani, în afară de casa unde poetul a locuit la sora sa, Harieta, o altă casă ce pare necunoscută marelui public. Poetul a murit cu doi ani înainte de a mă naște, dar invoc cu convingere mărturiile coroborate ale unor contemporani care l-au cunoscut.

În toamna anului 1897, am început a frecventa Școala primară nr. 1, denumită Marchian, după numele ctitorului ei. Într-o frumoasă zi de septembrie ieșisem cu întreaga clasă în grădina din fața școlii, sub conducerea profesoarei noastre, doamna Ana Popescu, născută Korabioski. Cum aleea care făcea turul grădinii trecea pe la bustul lui Eminescu, și cum numele marelui dispărut era încă proaspăt în memoria botoșănenilor, profesoara ne-a explicat, pe înțelesul nostru, al cui era bustul și ce a reprezentat poetul pentru neamul românesc. Cu acea ocazie a pomenit și despre jena financiară în care a trăit poetul, concretizând ideea prin indicarea unei case cu cerdac în față și cu acces direct în stradă, lipită de spatele bucătăriei școlii.

„A locuit până și în chichineața asta pe care o vedeți”, ne-a spus doamna.

N-am știut niciodată a cui era casa, dar la acea dată unul dintre colegii mei – pe numele lui Chirica – stătea în gazdă acolo. În decursul anilor ce au urmat, afirmarea profesoarei cu privire la fosta locuință a poetului mi-a fost confirmată pe mai multe căi.

O primă confirmare am avut-o de la unchiul meu, Corneliu Dobjanski, care l-a cunoscut personal pe poet, i-a admirat opera și, la timpul convenit, a contribuit la răscolirea opiniei publice cu privire la starea fizică și materială a poetului. Unchiul locuia în apropiere de respectiva școală, în casa cu colonade albe din strada Cuza Vodă nr. 2 (astăzi pitită între blocuri), cu fațada spre latura de apus a Teatrului Eminescu.

A doua confirmare am avut-o de la Doamna Gavrilaş, proprietara casei existente – peste drum de casa în care locuise Eminescu – casă în care, aproximativ între anii 1890-1907, a funcționat Prefectura Județului Botoșani.

O ultimă confirmare am avut-o de la unul din studenții botoșăneni – Cazimir Dobjanski – un văr al meu, care a făcut parte din Comitetul de inițiativă pentru ridicarea bustului. De la acesta am reținut că unul din motivele care au prezidat la amplasarea monumentului a fost legătura cu fosta locuință a poetului.

Ca dovadă de prețuire și de solitudine pentru poetul bolnav, citez o listă de subscripție care a circulat printre intelectualii orașului, în care Corneliu Dobjanski figurează printre subscriitorii. Originalul listei l-am văzut la București, la o expoziție care a avut loc prin 1946 într-o clădire de pe Bulevardul Magheru. (Clădirea, construită ad-hoc, a fost mistuită de un incendiu, iar în locul ei s-a ridicat blocul la al cărui parter se află Magazinul de confecții „Eva”). Nu cunosc data când casa de lângă Școala Marchidan a fost demolată. În 1916, când am plecat în război, ea exista încă.

În 1968, după mai bine de o jumătate de veac, când, mânat de nostalgia locului natal am întreprins un pelerinaj pios la Botoșani și la Ipotești, am constatat că modesta casă, a cărei înfățișare am păstrat-o perfect în minte, dispăruse odată cu școala vecină, care, la timpul ei, fusese cea mai mare dintre școlile primare. Am avut însă satisfacția de a găsi în locul celor demolate, un frumos ansamblu urbanistic. Din cauza schimbărilor intervenite între timp, nu numai în ce privește clădirile ci și aliniamentele străzilor, am putut identifica locul fostei locuințe a poetului numai cu oarecare aproximație.

Cu prilejul vizitei făcute în 1979, ultima situație a casei a devenit și mai tristă, aproape iremediabilă: i s-a pus în față și numai la câțiva metri distanță, o altă clădire, iar în dos i s-a dărâmat balconul prin adaosul inestetic a unor ziduri, probabil pentru improvizarea de bucătării, băi, toalete, care, la epoca în care s-a ridicat clădirea, se aflau în curte. A fost o casă frumoasă, încadrată într-un peisaj superb, în care, timp de o jumătate de veac, au trecut oamenii cei mai reprezentativi ai orașului, plus mulți oaspeți de marcă.

Iarăși pe urmele poetului M. Eminescu

O a doua casă Dobjanski, zidită de alt frate al tatălui meu, și care și-a păstrat cu totul aspectul original, este cea situată în Calea Națională, colț cu strada Mavrogheni, care a devenit istorică, după cum dovedește inscripția pusă de municipalitate, pe perete lateral (str. Mavrogheni). Textul aproximativ al inscripției: „În această casă, în deceniul al cincilea al veacului al XIX-lea, au avut loc manifestări culturale și muzicale. Aci, poetul M. Eminescu și-a început cariera de sufler în trupa condusă de M. Pasquali”.

Casa este cu etaj și are pe frontispiciul ei inițialele H. D. (Hipolit Dobjanski) pe un panou încadrat între două chipuri alegorice de femei. (6 A se anexa fotografia casei și inscripția).

NOTE

1. Bustul poetului, după cum se știe, a stat mai bine de o jumătate de veac în fața Școlii Marchidan. A fost mutat în Parcul orașului (Eminescu, fost Belvedere, fost Vârnav), din inițiativa fostului primar Ioan Missir, autorul valoroasei scrieri intitulată *Fata moartă*, prefațată de N. Iorga și premiată de Academie.

2. Corneliu Dobjanski (1842-1902), revoluționar activ. A făcut Școala de Artilerie la Cuneo (Italia); a luptat mai întâi în armata lui Garibaldi pentru libertatea și unitatea Italiei și apoi, în 1863, ca (sic!) căpitan, pentru cauza poloneză, iar în 1877, pentru cauza română. A fost fiul lui Andrei Dobjanski, revoluționar, refugiat în Moldova, la Mihăileni, în urma revoluției din 1830.

3. Casa Corneliu Dobjanski a adăpostit Primăria în jurul anilor 1904-1906, pe timpul când localul propriu (fosta casă a marelui logofăt Anastasie Bașota) se găsea în transformare. A regretat numai că prin adaosurile aduse casei (câte o încăpere la fiecare din capetele balconului din față) s-a răpit casei frumosul stil de altădată. Casei învecinate (St. Georges-Stroici), în care a locuit cândva și N. Iorga i s-a redat vechiul aspect.

ANEXE

Încă o vizită în orașul meu natal

În 1968, când am revăzut orașul /Botoșani – n.n./ după o întrerupere de aproape o jumătate de veac, aveam deja o vârstă înaintată și am încheiat nota de călătorie, scriind „De revenit în viitor nu e probabil, dar nici imposibil”. Și iată că în pofida improbabilității, am revenit în 1972, în 1973 și, cu același dor, în 1979. Călătoriile mele în orașul natal, în afară de caracterul unui pelerinaj pios la mormântul părinților s-au datorat și unui puternic îndemn lăuntric, de a călca pe urmele pașilor mei de altădată, prilej de răscolire a multor amintiri scumpe.

Dintre concetățenii mei de altădată se pare că nu trăia nimeni, astfel încât am cutreierat orașul fără a fi recunoscut de vreun om. M-au cunoscut în schimb copacii; mai ales aceia care m-au adăpostit cândva la umbra lor, în ceasurile de visare sau de lectură. Întâlnirea cu ei mi-a dat impresia revederii unor vechi și dragi prieteni, a unor martori și primei părți din viața mea trecută.

Am găsit orașul în plină înflorire. S-au ridicat clădiri impunătoare și s-au creat cartiere noi pe suprafețe întinse. Orașul a devenit municipiu, numărând circa 80.000 de locuitori. Viața economică pulsează din plin, datorită numeroaselor ramuri de industrie create. Spațiul de la extremitatea de Nord a orașului (începând de la fostele cazărmi ale roșiorilor) și până la Cătămărești inclusiv, a devenit zonă industrială, dispusă pe ambele laturi ale șoselei Dorohoiului.

Am făcut o vizită primarului municipiului, Marin Dumitru, pentru a-i oferi câteva relicve cu valoare muzeistică și i-am mărturisit via mea admirație pentru opera desfășurată în mărirea și întinerirea orașului. Am fost întâmpinat cu multă căldură. Ca și în precedentele mele călătorii la Botoșani, am străbătut și de astădată cu piciorul o bună parte din rețeaua de drumuri reconstituind în amintire, istoria fiecărei case rămase din cele existente la începutul veacului XIX. Am întârziat mult și de repetate ori pe câte o bancă din parcul Eminescu, aproape de bustul marelui poet. M-am revăzut pe mine însumi la diferite vârste: prichindel, dus de mână, licean sportiv, cavalier activ la bătaile cu flori și, în sfârșit, tânăr ofițer de cavalerie, cu toate minunatele apanaje ale vârstei. Am evocat încă odată scena plecării în război, în august 1916.

Am rezervat mai multe ore vizitelor la cimitirul „Eternitatea”, unde am găsit încă mormântul părinților (al fraților dispăruseră). La 22 septembrie, după o amenajare sumară a mormântului, am îngenunchiat și am depus (poate) ultimele flori, iubitele mele dalii grena bătând în negru. Am îmbrățișat amintirea părinților și fraților și am mulțumit proniciei cerești pentru darul ce mi-a făcut, de a fi putut trăi în târziul vieții momente atât de sfinte. Era la 68 de ani după moartea tatei și la 88 de la moartea mamei.

Cu același prilej am adăstat cu gând pios în fața mormintelor prietenilor și cunoscuților de altădată, depunând la unele și câte o floare.

Cu acest prilej memorialistul Hanibal Orațiu Dobjanski s-a adresat primarului orașului Botoșani cu următoarea cerere, însoțită de un act de donație. Reproducem documentul:/

Tovarășe Primar,

Subsemnatul Dobjanski Hanibal Orațiu, domiciliat în București, str. Icoanei nr. 90 (sector 2) ofer orașului meu natal-Botoșani, următoarele obiecte, rugându-vă să binevoiți a le accepta pentru semnificația lor istorică și a le destina în mod corespunzător:

- 1) Eșarfa tricoloră pe care am purtat-o la solemnitățile oficiale, în calitate de primar al municipiului Chișinău, demnitate pe care am deținut-o între iulie 1941 - august 1944.
- 2) Un album de fotografii care consemnează câteva momente istorice în legătură cu provincia moldovenească voivodală.
- 3) Un număr de decorații și medalii ce mi s-au conferit în carieră, în principal pentru participarea la războiul de reîntregire a neamului și în războiul antihitlerist.

De pitorescul Botoșani mă leagă amintiri scumpe din cei mai frumoși ani ai vieții. L-am părăsit în august 1916, când, în cadrul Regimentului Local de Cavalerie (8 Botoșani) am plecat în războiul de reîntregire. Împrejurările nu mi-au dat voie să-l revăd decât după o bună jumătate de veac, mărit și înfrumusețat de vrednicii urmași ai generației mele. De atunci, în pofida vârstei tot mai înaintate, n-am putut rezista dorinței de a reveni la răstimp, pentru a-l revedea în continuă ascensiune. Cu vie bătaie de inimă l-am revăzut și de astădată și îi urez un strălucit viitor.

20 sept. 1979

Col. (r) H.O. Dobjanski
București, str. Icoanei nr. 90, sect. 2
Tel. 12.67.52